

Erakordselt soe septembrialgus öitsetas Tartus valge akaatsia.

Ain Protsin

Unelmate suvi lõppes sooja seenevihmaga

Teist aastat järjest üllatas mihklikuu Maarjamaad kuivusega: mullu järgnes põuane september mitmele märjale kuule, tänavu pikendas see aga kolme nädala võrra niigi kaunist suve.

Ain Kallis, kliimatoloog

Lõppenud kuumast suvest jäi eriti meelde rekordiliselt soe jaanikuu. Siiski saavutas suvi Tartu 133-aastasest vaatlustereas palavuselt alles neljanda koha, kuivade suvede hulgas aga jäi ta oma kolme kuu sademesummaga – 113 mm – veelgi kaugemale, seitsmendaks.

Kõige põuasemate suvede vahe oli Tartumaal tervelt 90 aastat (1992. aastal sadas 65 mm ja 1901. aastal 80 mm).

Igal sellisel suvel koguneb sademesumma tavaliselt üksikutest hoovihmadest, mis paikkonniti kõvasti erinevad.

Tänavu oli Eesti kõige kuivem koht Kuressaare, teisele kohale jäi Ülenurme, vihmavett jagus aga enim Raplamaale (üle 200 mm).

Peaaegu kuiv september

Tänavuseks kuivarekordiks võib pidada septembri kahe esimese dekaadi tulemusi. Vihma tibutas vaid Saaremaal. Se-nine kohalik sügiskuu põuatippmark poole sajandi arvestuses püsis 1967. aastast, kui Tõraveres sadas 20 päevaga 4,5 mm.

Põllumees, kes kartuli vara maha sai ja kel veidi ka vihmaga vedas, kogus tänavu üllatavalt hea saagi: lehemädanikku ei esinenud, rohkem kurja tegid

taimedele kõikvõimalikud kahjurid.

Tundus, et seentest võis sel aastal suu puhtaks pühkida, kuid septembri viimase kolmandiku vihm ja õhusoojus meelitasid ka need metsaannid peidust välja. Kuu lõpus võis Tartus näha triikis seenepangedega mehi-naisi.

Kaheksa päevaga tulnud 30-50 mm vihma kosutas nii metsa- kui aiataimi ning täitis kuivama kippunud kaevusid.

Kuu lõpukolmandiku sademed jaotusid paikkonniti väga ebaühtlaselt. Põllud jäid tolmama Kirde-Eestis, kus tuli alla 20 mm vihma (Jõhvis 18,7 mm), rohkem said kasta saared (53,7 mm Ristnas) ja Kesk-Eesti. Riigi keskmiseks kuu sademete hul-gaks arvutas meteoroloogia- ja hüdroloogiainstituut 39 mm, mis on veidi üle poole tavalisest kogusest.

Sooja oli kõvasti üle normi. Eesti territooriumi kuu keskmiseks õhutemperatuuriks arvasid meteoroloogid 13,1 kraadi ehk 2,3 pügalat üle normi. Tartus-Tõraveres arvatud 13,2°C järgi on tänavune mihklikuu poolsajandi kolmas.

Nagu ikka sügiseti, olid soojemad kohad saartel ja läänerrannikul (Kuressaares 14,9°C, Pärnus 14°C), tunduvalt jahe-dam oli Jõhvis (12°C) ja Kuusi-kul (12,2°C).

Külmem oli kuu keskel, kui maa oli hallast valge, kõige kõr-gem õhutemperatuur mõõdeti aga 8. kuupäeval Valgas — 26,5 pügalat üle nulli.

Palju päikest, väheke äikest

September oli erakordselt päikeseline. Kõige enam on Tartumaal septembris päikest näha olnud 1956. aastal, too-kordne Tartu aktinomeetria-jaam linna piiril mõõtis päike-sepaiste kestuseks tervelt 194,9 tundi. Tänavu jäi uuest rekor-dist puudu vaid viis tundi, selle rikkus ära pilvisem kuulõpp.

Mihklipäeval, 29. septembril oli mitmel pool äikesevihma, mis peaks rahvatarkuse järgi kuulutama, et ka oktoober tuleb soe.

Mõni vanarahva ennustus paistab tõesti tõepärane olema. Tunduvalt vähem usutav on ühe praeguse loodusvaatleja prognoos, et põua lakkamisega (Eestis?) lõpevad ka maaväri-nad.

4. septembril aitas tuul Eesti jalgpallikoondisel lüüa kaks vä-ravat Fääri saartel.

See oli nagu hilinevad kätte-maks taanlastele (täpsemalt, Taani alamatele) 780 aastat ta-gasi Lindanise all saadud kao-tuse eest. Siis kandis tuul lahingu otsustaval hetkel pilvedest langenud võidulipu kuningas Valdemari armeele.

SAJA AASTA EEST

1899. aasta kevad oli jahe ja vihmane (mai küll soojem kui tänavu), külvata sai alles juunis. Edasi tull üle kahe ja poole põuakuu.

Rannust teatati Postimehele, et kevadel põidudel läbi liginenud savi on kuivanud telliskiviks. Septembris olid kartulid kohati peened kui her-ned. Seened kasvasid aga hästi.

25. septembril tull juba kübeke lund. Kuu keskmiseks õhusoojuseks rehkendati Tartus 10,9 kraadi, sademeid oli normilähedaselt – 60,8 mm.